

En general no s'han plantejat el tema de la professionalització com a tals escriptors, i no perquè no vulguen dedicar-se a l'ofici, sinó més aviat perquè viuen amb unes certes comoditats fent altres oficis que els deixen molt de temps lliure per poder escriure. Amb tot, la professionalitat, diuen, depèn de fer la feina ben feta. Tanmateix, per a Miquel Martínez: «Des d'Alacant és difícil, perquè els mitjans de comuni-

cació locals donen molt poc joc. D'altra banda, les comunicacions amb altres plataformes editorials o de publicacions no sempre són fàcils, i, a més, de vegades estan saturades. Així i tot, sí que me l'he plantejada a mig termini».

I per acabar, ens comenten que el futur és sempre individual i depèn bàsicament d'allò que siga capaç d'escriure. □

sèn Cinto sinó pel seu homònim Pere Verdaguer, professor, escriptor i periodista que ha dut a cap una intensa activitat tant en el camp de la reivindicació lingüística com en el de l'expressió literària.

Però Verdaguer incità els seus col·legues a esdevenir autors d'una obra i no només pares d'un únic llibre. A més, Verdaguer ha estat un home clau per a la continuïtat d'una tradició generacional que va de Pons a Tocabens, com també home-pont entre ambdues bandes catalanes del Pirineu.

Una consciència literària, Cerdà, un ferment d'activisme cultural, Verdaguer, i un poeta mig ermità, mig xaman, Fran-

ESCRIURE A LA CATALUNYA NORD

## Un grapat de divines sorpreses

A la Catalunya Nord els últims anys han vist l'aparició d'una generació literària jove, brillant i professionalitzada i la consolidació d'unes estructures que permeten esperar encara un enriquitment major.

Jaume Queralt

Incontestablement el tsar de la literatura catalana del nord és Josep Sebastià Pons. Ho era quan vivia i ara encara més, amb la revaluació de la seva obra amb motiu de la celebració del centenari del seu naixement (1886). Però això no ha de fer oblidar la contribució de personatges com el perpinyanès Carles Grandó, el serretà Edmund Brases (amb una obra del qual, *L'ocell de les sirenes*, s'inaugurà a Barcino la col·lecció Tramuntana, dedicada als escriptors de la Catalunya del Nord). Ni tampoc no podem silenciar l'eco d'Esteve Casaponsa o de Joan Amades.

A la Catalunya del Nord els anys del post-68 són una bona època literària, tant pel nombre dels escriptors que hi apareixen com per la varietat i l'avanç qualitatiu de les obres. Assenyalen un despertar, una eclosió quasi miraculosa, tenint en compte la minsa realitat demogràfica i sociolingüística d'aquestes terres septentrionals. Aquest període, dominat per la consciència literària, tant ètica com estètica de Jordi Pere Cerdà, poeta i dramaturg (que fa poc ens ha donat una obra mestra amb *Col·locació de personatges en un jardí tancat*). És també un període verdaguerià i no per mos-



Una jove generació d'escriptors despunta a Catalunya Nord.

## BLOTT A LA VISTA

TOM SHARPE



## EL POETA

TONI CUCARELLA



## FORA DE JOC

RAFAEL VALLBONA



## LA PASSIÓ

JEANETTE WINTERSON



## ESTRANYS

EN

## UN TREN

PATRICIA HIGHSMITH



## LA BALADA

DEL

## CAFÈ TRIST

CARSON McCULLERS

# COLUMNA

IRADIER, 26, bxs. 08017 BARCELONA

TELÈFON (93) 418 59 06

cesc Català, formen la trinitat que ens porta a una dècada excepcional, la del 78-88. Una dècada de divines sorpreses. Cinc nous autors s'hi donaren a conèixer i no de manera tímida o vergonyosa, sinó amb un confirmat talent. Són: Patrick Gifreu, Giorgina Cabanes (els més joves) i Jordi Carbonell, Joan Tocabens, Renada Laura Portet (els més grans).

Jordi Carbonell, per exemple, no entrà de puntetes en el món literari. Totalment desconegut, el 1978 guanyà el premi Sant Jordi amb *Un home qualsevol*. Proa el publicà l'any següent. Perpinyà descobrí al mateix temps que tenia un nou escriptor. Des del 1979, Carbonell publica cada any per la festa del llibre de Sant Jordi un títol nou. El

l'autora transcendeix les vicissituds amargues i frustrants d'una experiència professional amb rauxa literària.

*Castell negre* i *L'esclotxa* han tingut un cert ressò entre la crítica internacional. La seva autora ha figurat, als EUA, en la selecció de les 100 millors novel·les d'aquests últims 20 anys, i ha estat antologada en alemany. Joan Tocabens publicarà el seu primer llibre, *A l'ombra de Bellaguarda* (incitat per Jordi Pere Cerdà, qui va ser el primer a reconèixer les seves qualitats d'escriptor), a la col·lecció Tramuntana. Té tres llibres de poemes, *D'alba a crepuscle* (1982), *Amor tramuntana*, i *Ebri d'espai* (1987). La prosa i dos títols narratius: *Quan sagna el Llobregat*, guanyador del premi Vila de Perpinyà del 1985 i *best-seller* de



Falgues i Anil, responsables de Llibres del Traabucaire.

darrer, *L'evangeli segons Jordi Carbonell*, ja el tenim a les llibreries. És el dè-sè títol firmat per ell. Aquí tenim un cas rar, insòlit i fascinant de fecunditat i de puntualitat, és també l'exemple d'un escriptor molt inspirat que s'acara a la història i a la quotidianitat com al rerefons fantàstic i fantasmàtic de l'ànima humana, sempre cisellant acuradament una llengua polida.

Trobem aquesta mateixa exigència de llengua clàssica en les obres de Renada Laura Portet. Aquesta professora de castellà i català a l'Institut Aragó de Perpinyà va ser una altra de les bones sorpreses de la dècada.

Amb *Castell negre* guanyà el Víctor Català del 1981, premi que li va ser refusat després perquè el llibre ja s'havia editat a la Catalunya del Nord. Poc temps després Portet donà a El Llamp el seu primer assaig novel·lístic, *L'esclotxa*. *Castell negre*, traduït al francès, era un recull de narracions amb molta sensibilitat eròtica i vigor pictòric. *L'esclotxa* és una obra forta i incisiva, en què

totes les produccions nord-catalanes) i *El gat fagi*. Ambdós llibres s'han editat per Llibres del Traabucaire (carrer d'Ausiàs March de Perpinyà) que s'ha assegurat l'exclusivitat de la publicació de les obres en prosa de Tocabens. Si Tocabens és l'escriptor més llegit, tant per part dels joves com dels grans, és potser perquè a més d'un agut talent de narrador, no ha rebutjat els modismes ni els dialectalismes encara vivents en el parlar català de la gent.

Amb Tocabens es pot parlar d'un autèntic fenomen sociològic popular semblant al que ha representat en el camp de la cançó un Jordi Barre. Aquest cantant ha musicat molts poemes de l'escriptor i és a punt d'interpretar una comèdia musical amb guió i lletres de cançons de Tocabens al voltant de la figura de l'angelet emblemàtic de la Catalunya Nord, Josep de la Trinxeria.

Molt més jove (i antic alumne de Tocabens a l'escola de mestres de Perpinyà)

Patrick Gifreu és el nostre avantguardista de la Catalunya Nord. Els seus primers opuscles li atorgaren l'amistat de grups poètics i artístics de Barcelona i de les Balears. Aquest primer moment creatiu es clou amb *Jocs* (Edicions del Mall). Per primera vegada un autor nord-català havia tallat amb tot el que festeja de prop o de lluny una temàtica folklòrica o amb destinació de quiosc. Avui dia, Gifreu s'ha distanciat d'uniques recerques, principalment formalistes, que treballava de valent i amb resultats originals, unes figures de retòrica i unes tècniques d'escriptura moderna. En els seus escrits més recents conviuen inspiracions místiques i esotèriques amb especulacions filosòfiques. Aquests escrits, principalment *Teoria dels Ics* i *Teofàgia del cargol tocat del bolet* seran propeperament a l'abast del públic.

*El cargol tocat del bolet* forma part de la programació d'enguany de Llibres del Trabucaire. No podem deixar Gifreu sense haver subratllat el seu ja immens treball de traducció, del francès al català i del català al francès —treball que li ha valgut un premi de traducció de la Generalitat de Catalunya. L'última obra que ha traduït i publicat és una novel·la de l'escriptor rossellonès d'expressió francesa Ludovic Massé, titulada *Els trabucaires*.

De la mateixa edat que Gifreu, Josiana Cabanes n'és, almenys per la consciència en la planificació literària, l'*alter ego* femení, i persegueix, amb molta més calma formalista, una observació aguda i pròpia, sense màscares, del món mental i íntim de la dona. Ha publicat tres llibres —el primer, l'any 1982— *Senzilles històries de dones* (amb vinyetes del pintor Joan Lluís Vila), *A través d'un vidre entelat, l'esper* (un tiratge limitat fet amb la col·laboració del pintor Roger Esteve) i *Punts de creu* (amb portada del mateix Esteve). Els llibres de Josiana Cabanas no han tingut l'èxit comercial que es mereixen, no pas per falta de bona crítica de premsa sinó per manca de distribució. Fa un any Josiana Cabanas va ser una de les primeres a ingressar a l'equip de redacció del *Punt Diari*; això no significa, però, que el seu ofici d'escriure s'hagi estancat.

Després de Gifreu i Josiana Cabanas cap altre jove talent no s'ha afegit a la producció en català. Tanmateix, el grup



de quatre o cinc joves periodistes que treballen ara en un setmanari de publicació regular, com també els estudiants que segueixen classes de català a la Universitat de Perpinyà, poden ser un viver de futur. A la Catalunya Nord aquests darrers vint anys s'han produït molts canvis, noves estructures i noves mentalitats, i un millorament global de l'entorn de la producció literària. Citarem l'existència d'una festa anual del llibre, d'un centre de documentació i d'animació de la cultura catalana (avinguda de

Gran Bretanya, a Perpinyà), d'un premi literari anual, d'una editorial, d'una llibreria (plaça de Joan Payrà)... on es dibuixa l'esquema d'una comunitat literària que comença a plantejar-se la qüestió del llibre com a producte econòmic que cal, ben segur, editar, però sobretot vendre i exportar.

Els autors (no tots citats aquí, és clar), el nombre i la diversitat dels títols, demostren que la producció literària nord-catalana no és cap *bluff*, ni tampoc una mena de literatura-nenúfar, tallada de la població catalanoparlant i de les seves realitats conflictives. A més, enguany és per a la Catalunya del Nord un any de prestigi i de dignificació. No només perquè la Nit de Santa Llúcia se celebrarà a Perpinyà (cosa que ha provocat la creació d'una secció d'Omnium Cultural —presidida per Jordi Carbonell— i un suport entusiàstic) sinó també perquè, gràcies a l'editorial Columna i especialment a Àlex Susanna, ja tenim una sumptuosa reedició de l'obra poètica completa de Josep Sebastià Pons. S'espera també per a la fi d'aquest any, sempre en Columna i gràcies a la col·laboració financera del Consell Regional Llenguadoc-Rosselló i Generalitat de Catalunya (suscitada pel conseller J. A. Armengol, que l'any anterior va impulsar una reedició bilingüe del *Canigó* de Jacint Verdaguer), la reedició de l'obra poètica de Jordi Pere Cerdà, de la qual Columna ja ha donat una mostra publicant el seu *Dietari de l'alba*.

Quan se sap que Columna té projectes de reeditar també l'obra de Francesc Català, *Camins, sol i ombra*, i que l'Àlex Susanna es pensa una antologia de la poesia, no hi ha per què desespèrar de l'esdevenidor. □



Joan Tocabens.